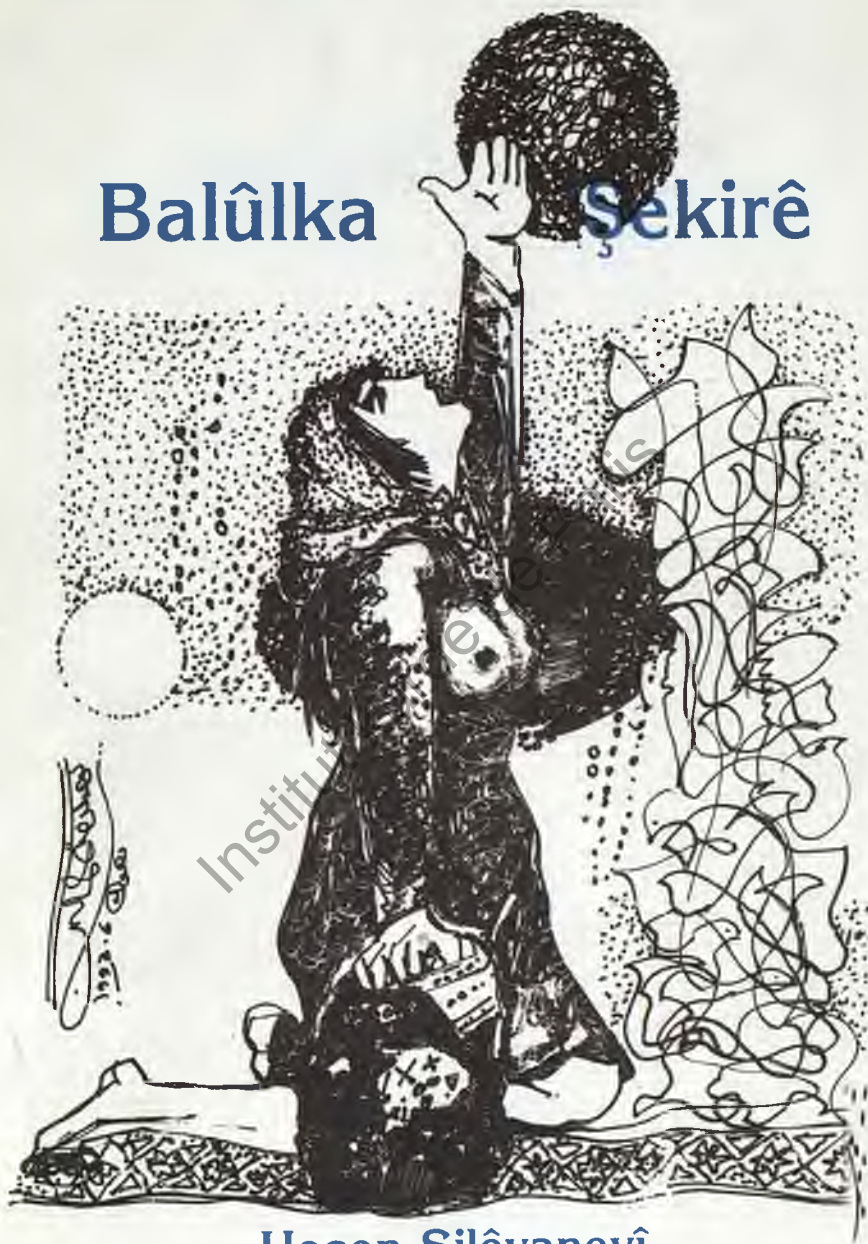

Kurteçîrok

Balûlka Şekirê

Hesen Silêvaneyî

APEC

Institut kurde de Paris

BALÛLKA ŞEKİRÊ

Kurteçîrokên

Hesen Silêvaneyî

Institut kurde de Paris

ISBN: 91-87730-66-9

APEC

Institut kurde de Paris

Kurteçîrok
BALÛLKA ŞEKIRÊ

Hesen Silêvaneyî

Weşan no:66

Institut kurde de Paris

Utgivare: Apec-Tryck & Förlag
Box 3318, 163 03 Spånga/Sweden
Tel: 08-761 81 18 • Fax: 08-761 24 90

ISBN: 91-87730-66-9

APEC

Têbînî

Ew pirtûk bi riya kek Xalid gehište destê me. Dema me dît, ku nivîskar ji başûrê welêt e û xwestina wî heye ku bi latînî pirtûka xwe çap bike, em pê kêfxwaş bûn. Piştî ku me pirtûk di çav re derbas kir, me dit çewtiyên rênivîsê gelek bûn...

Ji ber hendê çapkirina wê dereng ma. Rastkirina rêzimanê wê me li gor rêzimanê Mîr Celadet Bedirxan nivîsî û ferhengokek biçûk jî, di dawiya pirtûkê de berhevkir. Ji bo vî karî, em spasiya Beşîr Botanî û Amed Tîgrîs dikin.

Em hêvidar in ku birayên me li başûr û rojhilata welêt jî, weke me bi latînî binvîsin. Ew jî da ku em ji hevdu têbigihin.

Di gel silavên germ!

Weşanên APEC

Institut kurde de Paris

Balûlka Şekirê

Balûlka Şekirê

Bêhnek xweş ma bê deng û diqulaç û dîwarên şkefta tarî û bêhinteng fukrî. Heta tirs û tariyê, xwe kirine yek û qesta wê kirin û rahêlanê. Yekser "Helûka" çar salî xwe avêt di danga dayka xwe û serê xwe yê qijavij û berdayî hişk bi singê wê vena:

-E...Ez birsî me o da ... min balûlka şekirê divêt.
Babê wê bi rex ve lê heyland:

-Dê hiş be kiçê, ma nûke demê hindê ye? Helûyê berda giryê û destên xwe bi çavên xwe venan û serê xwe ji sîngê dayka xwe vekir û bi hîvî berê xwe dayê...bi rondikan digote;

"Ez birsî me o da"

Bê agir cerg û hinavên dayka wê li ber rondikên birsê û

jariya zaroya wê ya nazdar dihatin sotin.

-Helûkê, daygoriyê, bes bigrê û dilê min ne sojîne. Eve ez dê biçim bo te balûlkeka şekirê çekim û bînim, û çî diqewimit bila biqewimit. Mêrê wê kîskê tûtînê ji ber şûtka xwe raîna derê û ma di pê xwe yê rast yê seqet fukrî. Sê sal di wê gavê da kuştin:

-Ûsif heme kutanke û nehêle kes nîzîk bit çetir e. Ne sola te ye... Xwe jê dûr bike... Bela ye.

-Ez dizanim bela ye û ne yariyek e. Lê bêhna min qet nahêt demê ez vê gula nepeqî hosa çiklandî li ber derê malê dibînim... Ez dê li her...

-Ûsif... Ûsif

-Haha... Alya.. te çî ye?

-Çavê te li kîkê bit ev e ez ê biçim!

Dizanî ji axavtina wî bê wuc e, kes wek wî serreqiy wê nas nakit, lê di ser hindê ra gotê:

-Dîna Xudê neçe... Neçe... Ma te haj qîre qîra firokên segbaban nîn e.. nê li vêrê guhên me kerr kirin.

-Ma tu min nas nakî Ûsif? Axavtinên xwe di avê da neberde.

-Ma tu li mirina..." eûzu bîllah"... Pîrejineka serspî û alek qurmiçî nêzîkî wê gotê:

-Rûne xwarê û neçe, kiça te her ji birsa namirit. Ewî

pîremêrê tisbiyên reş di destan da jî gotê:

-Alya... navê Xudê bîne û nebe belakir.. Hema tu derketî, firoke dê cihê me bibînin û dê avên şkevtê... Alya yê her du çavên Helûkê maçî kirin û berê xwe da pîremêrê û bi zimanekî req lê zivrad;

-Netirse sofî Elî, netirse! Tu namirî... hindî em xudanên xwe û hewe bin, her dê halê me hosa bit... Ma nebes e jîna serşoriyê sofîyo?

Alya hêj ji biçûkatî zîrek û bi zefer bû... Di gel babê xwe diçû çiyayê Bêxêrî û dar dibirîn û girêdidan û dida piştê xwe qesta malê dikir...Jinkên gundî jê diman hêbetî û mendehoş û sehma wê ketibû dilê hemiyân.

Kefîka serê xwe baş şidand... Lewendiyên xwe girêdan... Dangên kirasê xwe li nav tengê pêçan, û bixar ji derê şikevtê derkevt û qesta gundî kir, yek terq nedizani ew ber û berzîvên di rêka wê da çi ne û çi nînin, çi xem ji stîrya ne dixwar "ma li ser darê dunyayê min kî dî, heye ji bilî te merg gorîya min Helûkê ?..."

Mîna xûsara biharê li ser ruyê gul û giyyayê, xuhdanê leşê wê û nav çavên wê şil kiribûn... Car cara da bi destê xwe hindekê jê zuhaket û gelek caran jî bi livka kevinka xwe... Hêj ji dûr ve dît, dûkel û tem e dînan yên bi ser gundî vediçin...Bê hemd, ji nîva dilî rahêla axînkekê wey li minê ezê... Malên me jî sotin.. Newêroka bo me zîrek in, em ên dest vala û bê çek... Heyla Xudê hûn kuştin.

Piyên xwe siviktir kirin... Çavên xwe ji gundî nevekirin heta gehişte. Xaniyên gundî, ser û bin yê bûn yek... Qûtê wan yê disojit. Terş û kewal yên di xwîna xwe ra digevizin... Qabkên doşka û saçmên topa tijî kolanên

gundî ne. Bi dilê mirî û hinavên kuzirî û bi çavên girî hêdî hêdî qesta xaniyê xwe kir. Oda qûtî ya hatî xwarê bi ser yek da. Karîte ew zire karîte yên bûn çar-pênç ker.

Bagurdanê serbanî, li nîva hewşê qet qet e. Kentora wê ya bûkanyê, muşekê ya di erdî ra birî ye xwarê. Hêj wesa bi kul û keser ya di xanyê xwe yê wêrankirî fukirit. Ji dûr dengê firoka dilê wê quta. Bi piyên bê rih bezî bo alê kehniya jinka li milê rastê yê gundî, xwe avêt ber kevrek mezin. Du firok dîtin bi nizmî di gel yek difrîn. Dengêkî bê qam tîj jê dihatin. Her li dorên gundî dulan û zivrîn, paşê barê mirinê li kavlên gundî reşandin û bi keyf xwe bilind kirin esmanî wek du "teyrên" têr xwarî û qesta bingeha xwe kirin. Alya zivirîve gundî, li şûna cihê mûşekê çaleka çar-pênç gez fireh dît. Ya jehatî heme herdu destên xwe berî esmana ve kirin û bi dengêkî bilind qêrkir "Xudê, bu xatra Qurana te ya pîroz ew xêrê li ser dunyayê nebînin hindî hene bi çi heq em hêlan bê kolk û xanî? Ya Xudê tu heqê me fiqîr û jaran wan zala bistînî... ya Xudê... ya Xudê... "Helûka minê dayê da bo te balulkek şekirê çekim" li qotîka şekirê gera, li nav amanên bê rêz belavkirî dît. Sifreka nanî tîjî nan û durik kirin "nûke bicûk hemî bîrsî ne wek tehlokê, bila ew ji bi xêra te bixwun..Ev nane têra hemya heye!"

Rêka çarêkek se'etê nemabû da bigehit şkevtê sê fir-okên di li dol û nihala deng vedan û ezman şilqandin. Alyayê kir xwar da bigehit nihâlê û xwe veşêrit, lê yek-ser yek bi dûv ket û xwe nizim kirê û di tuxubên urteka pênç sed gezî de di dola hindav serê wê... Hercar da berekî raket û têwerkit bê feyd... Piştî têr yarî pêkirin û êciz bûyî. Devê doşkê lêvekir û mêraniya xwe lê diyar kir... Leşê wê pirt pirt kir...Û qesta alê rojhelatê kir û herdukên di jî rêya wê girtin...

Qotîka şekirê li erdî ristî bû, xûna sor di gel têkel bibû,
sifreka nanî wek xwe girêdayî mabû...

Ji dûr ve dengê dihat û nîzîk dibû:

-Alya...Alya rewşa umer pira.. Te ci mal li min û xwe
xirab kir.. Edî çewa dê hedara Helûkê êt ...Alya...Alya

Ji dengên qêriyên jinka, Helûka nivistî ji xew rabû, gote
havala xwe cinuyê:

Nûke dayka min dê bêt û dê balûlkek şekirê bo min
înit... Ez ê kim du qet, qetek bo min û ya dî bo te bilanê?

25.11.1985

Institut kurde de Paris

Institut kurde de Paris

Sibe bihar dê girnijit

Sibe bihar dê girnijit

Bi dengekî jar û melûl û harî bê tûxûb mîna zarokeka sava û têhnî li leylaneka xîzê wê dibiriqit, li ber tîrojken rojê radhêla qêrîya. Hêdî hêdî û bi giranehî şev diborî û qêrîn û axînkên wê difirîn bo esmanê çandî bi pinîyên ewrên ji yek du şil...

Li wî koşê bê ser û ber ji oda bi ax spîkê boyaxkirî dirêjkirî bû. Li ser kudad keka reng jê çûyî û pêtî... Bî rex ve ew pîrejina dêm qurmiçî û pir rêz û xîçên kûrên têk firîn bi keyfa xwe. Li nîva herdu çavên bazîdayîn quqilkî, tenahî û germî û evîn geş bû. Dev û lêvên wê caran ji ser yek radibûn û hindek qesên olî yên taybetî bi piste pisteka nizm digotin. Bi hemî zanîn û aqildariya xwe û bêhn firehî harîkariya wê dikir... Gelek caran, hawarên axê kunkin dikirin û diborîn mîna birûîsya û digehîştin guhên wî, bi hêz û reqî û li nîva dilî akincî dibûn, ta hest dikir dê çerx li wan gavên hilma mirinê jî di firit, rawestit... Li çavan diyar bûn şunwarên rondikên hîviyê û

daxwaziyê ji xudanê şev û rojan, ku barê wê yê giran bi janên mirovatîyê yên pîroz sivik bikit û ji wan wêneyên direwînên li ber çavan dileyzin rizgar bikit..

-Dûkêl ji menqela wî ya dirêj kanî û kevn û pîs bi komelên girovir yên yek çuda bilind dibûn û li jorveyê odê belav dibûn. Bi çavên xwe yên zîq berê xwe dida tiştên ne-ên dîtî û dûr. Her wesa berê xwe dida belgên çulî yên hişk, û hatî xwarê li ser karîten barê serbanê sivik bi sanahî hilgirtî. Bêyî hemd û bêyî ku hay ji xwe hebit wek dîlekê nexosyeka ji mêja, ket warê hizr û bîra, ma eger ew... dê çê kim û dê çi rojek bê îfleh bit. Ya Xudê agirî û avê û hemu cîhanê, bo xatra navê rehmê, xêrê, navê sitêr û esmanan, tu gemya wê bigehîne ber lêva tenahîyê. Eve çend sal in ez li hîvya vê rojê. Ba min tu divêyî bi jarî û rêncberîya te, bi lawazî û dîlpakiya te, min tu divêyî hişyar be min nehêlî bi tinê! Ne... ne tu min nahêlî... dê çawa min hêlî? Viyana te nahêlit mirin nîzîkî te bit...a...a ...Gulek biçûk dê li gulistana me vebit Û girnijit...Û em ê bi hîvî û viyan û xerîbî xudan kîn. Dê mezin bit...mezin bit û bêhna wê belav bit li hemu alan. Dengê wê...ah dengê wê, dê çend xweş bit, bi awaz bit, mîna mişwêna sûlavan li meha Gulanê. Çend nerm û nazik bit, peyva "babo... babo..." Ewa her spêde zaroka min dê bêjit min ez ê te bim ber van mêrg û kaniyên di singê çiyayî ra, ew ên qeşeng û dîmenciwan. Da bayekî pak û paqij hilkêşî û viyana warê te di nav xwîna te da bigerit. Em ê bigehîn revdên kewên nikilsoy û singrengîn, bi wan perên jêhatî. Em ê silav kîn kotirên spî ew ên hej firîne dikin her û her. Makî nabêjit em ê ji kayfa wek kotirka firîn û dadîn li bin dareka gûza şûstî bi befrê, û di gel gul û gul çîçeka, nêrgiza û beybûn û nesrînan leiyyîn. Ez u tu dê qêrr kîne stranan û bi çiyayê spî ve biçin û guhîjka bixwîn û tûrkê xwe tijî hêjîr kîn û bo dayka te bînîn...ha... Çi? Çawa? Dibêjî dê kiç bit? Ez nizamim. Ma

ez ê ji kî ye zanim? Bilanê...Bila...a...a...Xozî kor bit... Da cotî û kêlanê harî min bikit.. Ez ê fêr kim hemî şolan, gelek matî jê kim erê... Çawan e, erê ez ê fêr kim swarbûna hespî û vêrisiyê û wan ên hêzê û tengaviyê ew ên babê min nîşa min dan. Ez dizanim çavên te dê wek yên min bin, ne gelek caran min tu ye dîtû û li ser xatra wan çavan, min guhê xwe ne dida xelkê, demê digotin:

- "Berde, berde. Xwe ji fêqiyê jînê bê par neke. Ma dara bê belg û rût û rewat bo çi ye? Bo xwe seh ke, jêke dî, da te jîk wek zelaman dîndeh hebit û navê te hilgirin piştî mirina te..."

Dilê min şedekî dida, ku her salekê dayka te dê bi hal kevit û dê bihêyî. Lê, bizane, jîna me giran û dijwar e, zîrekî û mêranî pê divêt... Ka çawan babê min imtîhan bi min fikir, ez ji dê bi te kim: "Cotyaro! Min çivta nêçîrê ya hêlayê li serê lutka ker firîni, eger te piştî seetekê anî ez ê te li rêza zelaman hisêb kim".

Çi caran ji bîra min naçit, ew gava babê min xwe di min werkirî û ez givaştim ber singê xwe, ez maçî kirim û gotiye min: "Ji îro pêve şem bi dilekî rehet û piştrast fêqiyê xwe bibim, li bajarî bifroşim, tu yî zelumê malê li karwaniya min. "

Hingê min hest kir deh salên dihatin ser jiyê min û leşê min yê nazik û lawaz,yê dihête vekêşan û mezintir dibit.

Ev çiqê yê şelwalê min dirandî û kevrê ez jê ferestîm û hilke hilka ez têda hemu ji bîra min çûn û dilê min di singê min da dikenî.

Lê ez dê nîv seetê bi tinê dim te nê jîn yan bûyî sew-keka pîla ye, ji berê aloztir bûyî. Lewma divêt tu xwîhê

ji bask û milan birêjî û ji min zîrektir bî. Da bişêy pêngavên firehtir bavê û bi jîna nû ra bigehî û tam ke destkeftiyên wê û jê bê behir nebe û n.....

"Ay babo ay Xudê.....ay...ay" gêriya wê ya dijar ji xewn û hizran îna derê: Ya Xudê bi selametî rabit:..Hûr hûr cipkên baranê erd dişûşt li pey awazek xweş û nazik...Di gel xweştirîn dengî di jîna wî da "Waq...Waq... Wa... Qi... Qi... Waq... " Bi hêzter, baranê lêkir û lêkir... Ji dilşadiyê neşya xwe bigrit... Pê li şermê kir û piya û keyfê dan pêşiyê û çu oda wê ne ji heşt qavan jê dûr... Dergehê darîyê reşandî bi bismarên ser gunbabok vekir, û bi herdû çavên xweşî jê difirîn berê xwe dayê, neşya bi axivî ji dîtina ewilî... Ezmanê wî nîv şikestî ma... Guhiştî, neşya hestên xwe yên pîr şadî mîna şadîyên newrozê dîyar kit. Le "Nisrîn" baş pê dihesîya... Ji nêzîk bû, dêmê we bi rengê mirnê bu... Geşatîya çavên wê vemirî bu... Enya wê ji çipkên xuhê mîna xunanvê sil bû... "Pa tu jêhatî yê hosa bi sirustîya xwe ya rast, bêy kil û kirasên şevbêrîyan. Xuh ji enyê malî û maçî kir:

"Şikir ji Xwedê ra bo vê dana pîroz û silametiya te.. " Û gîrnijînekê xwe li ser lêvên Nesrînê helavêt û gotê :

-"Dê navek xweş lê bike!! "

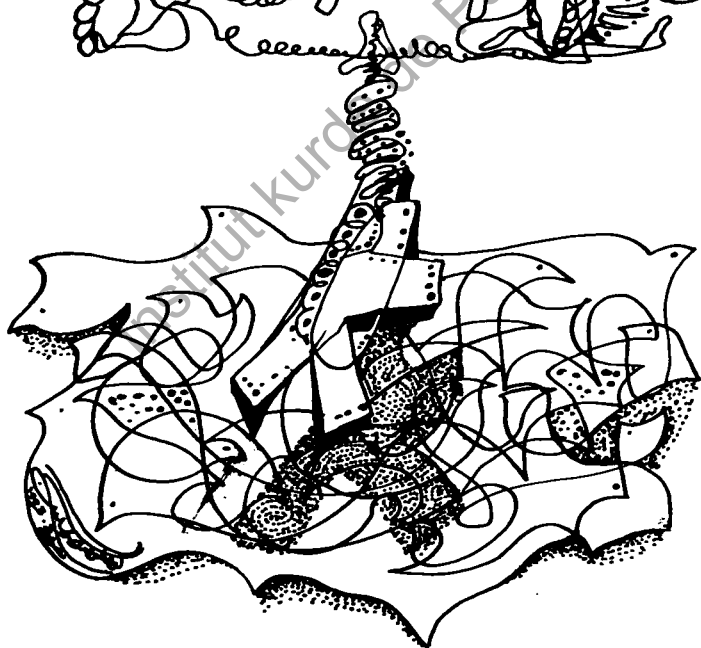
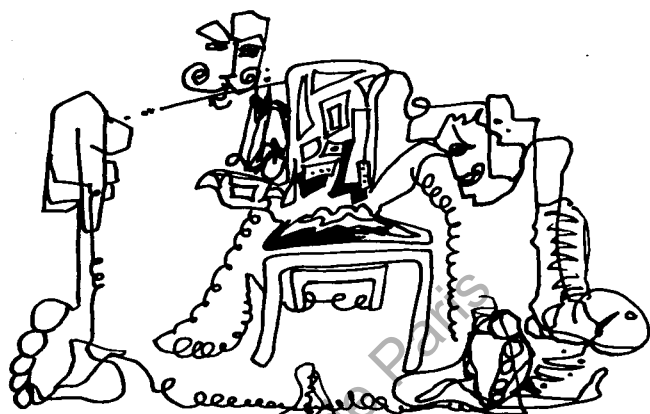
Cotyarî berê xwe da kiça xwe ya navçav befrîna pêçay li ser sêhlê, bi rex deyka xwe ve û vîyana dilê wî bûn peyv û darijitin:

-Sibe bihar dê gîrnijit, hej cegera min, Perwîna berfîn..."

Mûsil 12. 3. 1983

Institut kurde de Paris

Mirina Serfiraz

Mirina Serfiraz

Dergehê oda siyê vekir, hindî Xudê hêz dayê palek pêra da. Dev û dev vî erdî ket. Şirka xwînê xwe di serî ra avêt. Ew patê reşê tarî yê her du çavên wî pê girêdayîn ji xwînê şil bû.

Ew ne cara yêkê bû, ew çepelê pîs palan lê bidit yan zilehan danit bin guhên wî. Ev deh roj bûn, eve bû halê wî di destên wan da, lewa bê deng ma û neaxivt...

Xudanê rîha, zincîrên her du destên wî vekirin, pate jî, ji çavên wî vekir û di xwîna serî da. Hinek çipkên xwînê ji eniyê malîn û bi du çavên hîz û pir neviyan gotê:

-Hişyar, xwe hişyar ke! "aqilê xwe bîne serê xwe û bibe mirov!" Xwe jî vî halî rizgar ke, an jî dê li ser dunyayê cehenimê bînim pêş çavên te û hestiyek saxlem di leşê te da nahêlim. Min çu kesê xwelîbiser û heşpêwer wekî te ne dîtiye, qet kuro ma te divêt bimirî??

Bi koteka Hişyarî şiya serê xwe ji nav stuyê xwe bilind kî. Destên xwe ji erdî rakit û nîzîkî çavên nîvvekirî bikit. Berê xwe da sûna zincîra li her du destan û bêyî

berê xwe bidit xudanê rîha, bo xwe got: "Kanî busulmanetiya we? Kanî mirovatiya we? Erê, erê, destan di zincîran da bizînîm! Ronahiyê ji çavan bidizin! Nînokan ji tîblan bînin der!

Hêdî, hêdî Hişyarî xwe rakir û got:

-Ez dê hinek rêzan ji helbesteka xwe bixwînim, eger tu jê razî bûyî, dê bi wê pişikdar bim.. Xudanê rîha gîrnijî. Çar didanên wek tevşiyên tûj di nav şkefta devî da diyar bûn:

-Bawer e serê te yê wek berî req. Piçek yê nerm dibit. Dê ka ezmanê xwe bigêre, ka dê çi bêjî?

Hişyarî berê xwe da xwîna xwe ya li erdî hişk bûye û peyv li ser lêvê livlivîn:

Welatê min

Welatê bab û bapîra,

Dê te avdim bi xuh û xwîna hat peşmerge me tu bi bîne

Welatê min

Welatê mêrxas û şêra

Dê bim birûsk li eniya neyara

Nahêlim biherifin kevnawara

Welatê min

Welatê nêrgiz û kewa...

-Bes, bes segbab, bes e

Agir ji çavan difirî. Bêhin lê teng bû. Enya wî bû girêk:

-Tu nayî ser rêka rast, eger min her du çavên te ne înan derê, tu raweste?

Bi destekî, destê Hişyarî girt û bi destê dî ew perda kesk-veda..

Kursîkekê xuyakir... kursî bi Hişyarî dikenî û eger

şiyaba baxivit da bêjîtê:

-Jaro, Hişyarî bireve hêj tu neketî ber derdê min, derdê min derdekî gelek giran e.

Mîna gawiran, Xudanê rîha li Hişyarî heyland:

-Rûne ser kursîkê û paşî behsê serfiraziyê û azadîyê bike!!

Demê Hişyarî ew kursîka kar kirêt dîtî, tirsê dilê wî girt, rengê wî pêtî bû:

Ax kursîka pîs û bê bext, tinê Xudê dizanît ka tu dê çi li min kî? Ez dizanim tu çu ser û bera di halê min nahêlî. Ax...axxx kursîka pîs!!!

Hizrekê dibir û yekê diîna, hinek peyv bi wêneyekî mij û moranî li ber çavan dileyizîn. Hindî hatê neşiya baş rîzkit, ji bilî van peyvvan:

Li vê jînê min heye yek daxwaz

Ew jî ku her dem bijîm serfiraz.

Bê hemd, pişta xwe bi kursîkê vena... Cîhan li ber çavan biçûk dibû ew xudanê rîha û kursîk û ode bi tinê.

-Helbestvano! Pişt rast be, êdî ez destê xwe nakim te. Tu û kursîk pêkve dizanin. Lê, bo cara dûmahîkê dibêjim te eger tu di fêstîvala me de, wek me divêt pişkdar bi, te çi divêt em dê bidîn te. Pare, xanî, trimbêl, çi welatê te divêt em dê te hinêrîne, te çi got?

Hişyarî pişta ji kursîkê vekir û berê xwe da tilên destên xwe û got:

-Li min negire, ez neşêm dengê xwe bifroşim dijminê

welatê xwe, mirov bi hizr û bîrên xwe mîrov e, eger fir-
otin, ew ma kelexekê bê rih û xwîn...

-Hêj ezmanê xwe dirêj ke lewçeyê lewçe!
Tibla xwe dana ser pişkoka sor, kursîk bi Hişyarî ve zi-
virî û zivirî, ku xudanê rîha baş Hişyar nedidît. Ji nîva
dilê reş dikenî û dikenî:

-Hah ...hah...ha...ha...ha hah Tu dê li ber singê me ra-
westî hey dînê dîn? Ha.. hah dê bixwe dermanê xwe, tu
bi serveyê û hêj eve kême bo te û lewçeyî yên te
hah...hah!!

Demê bo cara duwê tibla deynayî ser pişkoka sor,
kursîk rawesta. Hişyar nehişyar bibû, bi cilkên xwe ve
helavê bû. Serê wî şor bibû erdî. Erzinka wî ketibû ser
singê wî. Miriyekî neveşartî bû.

Xudanê rîha sitleka ava tezî bi leşî da kir, cih de ve-
ciniqî, mîna yêkê nivistî û kabûs lê bikin qîrr û hawar.

-Helbestvanê law xwe berhev ke, bo programê heme
rengê pişkoka reş, hah, hah...!!

Ne...ne...Bextê Xudê bes e, bes e e..e..Ez, dê helbestekê
ji we ra bixwînim.

-Lawê mino, çi hewcey van xem û êşan bû. Li ber-
ahiyê, da berê xwe dê weca xwe. Hizr û bîr ci ne li ber
kursîka me ya delal! Em bera di helînîn. Vêca çawa tu dê
xwe li ber me girî?

Xudanê rîha, cixareyek berdayê û zengil lêda. Du no-
bedaran pêkve dan di jor ve û gel yek gotin:

-Belê ezbenî. Yek ji wan zelamekî zelam bû. Singfireh,

bejinbilind, leştijî weke gamêşê. Yê dî bi çavekî bû. Mirov ji nav çavên wî yên bi tirs, ditirsiya.

-Hişyarê delal, mêhvanê min e, bi bin jora jimara çarde û law guhdariya wî bikin, başe!

-Belê ezbenî, dê we bit wekî te gotî.

Hişyarî her berê xwe da wê oda law lêkdayî û raexistî wî textê eve şeş şevan li ser dinivit. Hizra xwe di wan her du nobedarên li ber derî kir, hêdî bo xwe got:

"Erê ma ta kengî em dê di bin destê van dehban ve bibîn?

Zengilê lêda, Hişyarî dergeh vekir. Xudanê rîha bi keyf da dî jor ve: rengê te gelek xweş e Hişyarî, xwe lêk bide da biçîn demekî kêr mayî bo dest pêkirina fêstîvalê

-Kerem ke, da biçîn ez amade me.

Holeka bêqam mezin bû. Tijî xelk bû. Kursiyên pêşiyê hatî bûn hindakirin bi komê serên mezin û dêmên tarî, Ronahî yên hemereng li holê bi şehrezayî belav bûn. Mişe û nerên êzgeh û televizyonan amade bûn.

-Xûşk û birayên hêja! Hozanvanê siyê, hozanvanê Kurd Hişyar e, bila kerem kit. Bi bawerî, Hişyar bi ser depê şanoyê ket. Nêzîkî mîkrofonê bû, çavên wî bi xelkê ketin, hêdî, hêdî wênên Newroza par di mêşkê wî da dileyizin. Ew hozana li wêrê xwendî hat bîrî:

Çiyayên me deng vedin, dibêjin xwînê ji welatê xwe ra birêjin davên tavê çava disojin dê sirûda şehîdan bêjin...

"Kanê ew roja pîroz? Kanê ew heval û hogirên ji dil? Kanê ew dîmenên bêxêrê befrîn? Xabûro pîr evîno ka,

ka tu çend ji te û mişêna te xerîb im . Welato soz bit, ez tola xwe vekim eve xweş delîv e. Ma jîna buhar lê nekenit. Ew jî jîn e? Ma teyrê di gel reva xwe nefirit bo çî ye?"

Bi kerb û kîna çiyayî, Hişyarî, bi her du çavan stêrk li wî wêneyê mezinê di holê ve girt û destê xwe yê çepê dirêj kirê, û bi cergê sotî got:

*Xwînmêjo
Dilreş qirêjo
Sewda sero gêjo
Tu çend law û genca bikuji
Hindî sera li serfiraza bibirî
Hindî wek sa birewî
Dê mînin ser viyana vî warî
Heta tu birizî*

*Xwînmêjo
Dilreş qirêjo
Sewda sero gejo
Çend tu me ji welatî dûr biki
Çend tu para li me bireşînî
Çend tu bi top û tank û firoke bî
Tu neşêy viyana vî warî
Ji dilê me bînî derê
Tu neşêy peyvên viyana Memê
Ji dilê me bînî derê
Tu neşêy peyvên viyana Memê
Ji dilê Zînê bavê derê*

*Xwînmêjo
Dilreş qirêjo
Çû zemanê berê
Weke berê li binê gerê
De herrê şoreşvano herrê*

Demê Hişyar, ji ser şanoyê dihate xwar, çar nobedar li hîviyê bûn. Destên wî girtin, mîna benîştî pêve nivîsan, di dergehekî nihênî ra birine ji der ve. Mezinê wan gotê:

-Xwelîbisero, tu nabêjî min çi gehîşte te, tu dijî me axivtî? Kî dê bêjite te aferîn?

-Bawer bike, ne bi min e, ez çiyayî me û ez neşem serê xwe çu çaran şor kim ne xasim bo xwînmêjên wek we.

-Tu dizanî cezayê çi ye?

Serê xwe hejand û bi bişkurîn ve got:

-Mirin were, wek pêlên Xabûrî were

* * * * *

Li wê şevê, girtî hemû kom kirin, li pêş çavên wan, ew werîsê rûs kirin hefka Hişyarî û helawêstin.

Çu stêr ji esmanî neketin xwar û nevemirîn. Lê stêra peyvên Hişyarî bo yek û du vedigêran û dibiriqîn:

*Ez im xortê Kurd
Rêvingê li serê riya
Dê kim çi ya min viya
Qet nakevim bin piya*

1984 Mûsil

Institut kurde de Paris

Seetek li cem nojdarê şadiyê

Seetek li cem nojdarê şadiyê

(Wey bo şadiyê- were jor û janan bihêle- Şadiyê... Bibe)

Min ew payv e di nîva depekî ruhinkirî bi gilopek spî,
li ber dergehê avahî xuvandin...

Ji mê je were min hez dikir, ez herim cem vî zanayî
derûnî. ew ê dibêji:

"Ez şadiyê bo bergera nên xwe peyda dikim."

Erê hûn vê axiftinê bawer dikin? Yêkê ji we eve za-
nayê derûnî dît? Kî dibêjit ew zana ye? Ew çima ez ji ge-
lek tiştan bê bawer im ?

Duwanzdeh peykan ez serkeftim, demê ez li destê rastê zivîrîm, eywaneka biçûk bi qenebêt kevn û pênc kursîkên tozgirtî û mêzeka bê ser û ber, çend kovarên biyanî li ser, ketin beranberî min. Ez dişem sûnd bixum, evî nojdarê derûnî, ev tiştên kevin ên jî "Bazara Hereç li Babil topî" kirîn, dilê bajarê bi tenahî nivîstî li ser her du lêvên Dicleya xêrê.

Min hêv kire odê û dîwarên bêhna genî jê difirî mîna çerêmê seyekî mirî berî çend rojan. Li dîwarê beramberî xwe, min kevalekê, seyekî, bi dest risimkirî dît, yê bi keyf, yariya di gel pişikê dikit. Erê ez jê bipirsim, çî ye ramana vî kevalî dimê diçime jor? An jî dê tûre bit? Lê, dibêjin nojdarên derûnî zû bi zû nabin û eger tûre bûn, xwe jî xwe bavêt û termê wî bibit sewik, li ser lêva cadê, da roje di, rojnamên spêdê behsa mirina zaneyekî bi lîmet di kavdanên tarî de bikin û seydayên pişka derûnî li zankoyê ji şagirdên xwe, daxwaza nivîsînên berfireh li ser vî mirina mezin bikin.

Bê guman ez dê çend heyveka bîm mêhvanê pirsîyarên polîsan û dadgehê. Çunku ez ne ew kesê bi tinê bûm, yê sera wî dayî û we. Hîvîyan jî te dikim nojdarê delal, camêr xwe ji pencerekê ne avê berî tu min bibînî.

Min toz ji kursîkê da guta û hêj ez baş li ser ne rûniştim em pêkve ketin û me dengê nexweş tijî eywanê kir. Yekser ew dergehê li beraberî min vebû. Zelamek jê derket, bi pantolekî şîn û gumlekekî gulgulî, xîç kêşek spî mîna pirça li dûr çênîkên wî. di destê rastê da bû.

- Ma tu agehdar nabî berî bi rûnê? Ma te nedît kursî bi tinê bi sê piya ne?

Bi axiftina xwe di gel min, mîna yêkê di gel zarokekê baxivit, bû zanîn simbêlên min, binê kebê min heta lêva xwarê reşkirî ne. Awirî yên wî xerîb bûn, di gavê da çavên xwe dinîqandin û vedikirin.

Bi rastî boyinbaxa wî cihê kenî bû. Kesk bi rengê darê û rismên kaxezî mîna yên sînêleyan li ser bûn.

-Bibûre ger min tûre kiribû....Bawer bike min baş berê xwe neda pêpkên kursîkê.

-Bi rêzgirtin û tazehî, min we gotê wî zelumê rawestiyayî li peşîya min.

-Min kursîka duyê bi destmala xwe ya nehatî şûştin ji eyniyekê were. paqij kir û ez rûniştim.... Ewî bi awiriyên pirr pirsyar berê xwe dida min û peyivî:

-Te rîpeka hey, ma ne we ye?!

-" Eger min rîpek neba ez da hêma vêrê çi?"

-Belê... û divêt nojdarê derûnî bibînim eger delîve hebît.. Bi xwe gîrnijîna wî jî, ne gîrnijîn bû. lê sîtavka gîrnijînekê bû..

-Kerem ke were jor. Ez ew bi xwe me. Min hizir fikir evê li beramberî min rawestiyayî, yeke ji harîkarên wî, an sekretêrê wî ye... Rûnişt li ser kursîka xwe ya zivirrok, min bawer nedikir vî nojdari, dê ev kursîk e hebit...Min hizir fikir bi tînê emîndarên giştî û mirovên, gelek mezin û zikstûr, li ser van kursîkan dirûn in. Bê lêkdan hindê kitêb li ser mêza wî belav bûn ...Li ser serî, şiklekî rengîn ê mezin bû zarokekî çiplaq tazî min a, an te an ewî, demê em li jiyê wî. Digîrnijî bo çi ne.. An jî bo ge-

lek tişta em nabînin û nizanin çi ne. Xozî zivirîbam zarokekê sava.. Weye bo jîna zarokiyê ya xweş li ser lêvên Xabûrê şîn û civaniya bejna spîndarên bilind, bê westiyan û hizir û alozî çend xweş e zarokî!

Du xîçên ne wek yek li ser defterta xwe ya biçûk kêşan. Xîç kêşank li ber nav çavên min bilind kir û bi dengêkî tîj mîna yê seydayê hijmarê; ewê her becilkên mela dihate mektebê û şaşka wî ya sor hêj ya li bîra min dikir gêrrî çend ma dersa xwe nezanîba, an me tişteki biçûk xelet kiriba. qet êciz nedibû ji lêdana me bi wî heyzeranê jê dûr nedibû wek şaşika wî, şûna lêdane wî li destên me wesa diyar dibû, gelek caran em digrîn... Em biçûk bûn û sira çiyayî nedizani çi ye zarokî...

-Navê te.. Jiyê tê.. Şolê te!!

-"Eve çi ye Xudêwo, ma em dihola dadgehê we ne? Erê min gotinek kiriye û ez nizanim? Ma hewceyîyek bu vê rêya reqa pirsyara? Tîrsa min ewe, ne ku nojdarê min eve dîn bit, Xudêwo sebrê bide min."

-Li min negire... Ma pêtivî ye tu bizanî? Ez dibînim eger hema yekser astenga xwe ji te ra bêjim çaktir e.

Tibla xwe ya beranî kir di difna xwe da, du mû jêkêşan. Destê xwe bikaxeza li ser mêzê paqij kir...pêlên kenye danpeyek û bi kotekî min şiya kenya xwe de bixendiqînim, ma kî nabêjit ew da wê xolîdanka şûşeyî ya çi şiv in warên binkên cigara û zilkên şixa tê lê nediyar, di min werkit û têr xebera bêjit, eger keniyê min derketiba.

Ewî zalamê li beramberî min got:

-Belê... Belê... Zaroyê min ev pirsyara zor pêtivî ye bo nojdarê derûnî, ds harîkarya wî bikî bo çareserkirina nexaxê xwe û nojdarên dijî hizrên bavlovî, ewê şolê dihebînin

Ez nizanim çewa di wê gavê da ev nav e hate bîra min: Karbov, Erebo Şamîlov..Erê ez pirsyara ûştê zîyana Karbovî di palewanya cîhanî ya setrencê jêbikim? Ne,ne. Hewce nîne çinku ez baş dizanim kes li cihê xwe namînit hemû jiyê xwe eve yek e ji tiştên siruştî di jînê de. Ew çima ez ji çeweyê Şamîlovî têr nabim li xwendina destana "Kelha Dimdim"? Ew çima wêneyê qaremanê wî " Xanê Lepzêrrîn" ji pêş çavên min naçit? Xwezî min zanîba nihênîya gazîkirina wî bo min, erê ev nojdarê derûnî dizanît çî ye nihênîy gazîkirina wî bo min çaxê hût ji avê derdikevît û bo ezmanî difirrit?!

-Kurdo şimdî kerîm.

-Çi...Gerdûn?

-Kurdo..Kurdo ... kef, u re de, o kurdo

-Erê, navê te neyê xerîb e? Anku... Anku ne piçekî giran e?

-Ne, navekî sivik û sanahî yê tine di gel min bêje Kurdo, Kurdo û bîne çendê xweş e. Mina noke baş ya li bîra min e ew roja sel3ydayê amadeyê bi diltengî ve ji min pirsî:

-Erê çî ye ramana Kurdoyî...Ho ...Ho Kurdo!
Ez gîrijîm û bi rêzgirtineka mukim min gote:

-Her mîna bersiva te, eger yekê ji te pirsî çî ye ramana Ye' rubî seydayê min yê birêz.

Evî seydayê min hej pirsyar û gengeşên min nedikir. Ya rast jî ez di dursa wî da serkeftî bûm. Ez dibêjim evê çendê jî mêşkê wî diêşand...Nojdare der û nû jî dilê xwe bi axaftina min ne vekir, her wek saydayê amadeyê...

-Û jiyê te?

-Sîh û sê sal û pênc heyv û çend rojek, her wekî di lîsta hukmetê da nivêsi, eger rast bit. "Erê tu dizanî, ez êş girtîyê gumaniyê me ji rastiya hemû tiştan?" Nojdarî ev zanîn e li ser wê kaxeza biçûk dinvêşîn...

-Nuke li kî derê akincî ye?

-Li taxa Qe...!

Erê ez bejime li taxa Qereçan? Eve ye ew navê min gulê bûyî ewe ez hatim vî bajerî û xelk hosa dibêjnê "Taxa Qereçan" belê hindek Qereç yan lê hene, bo xwê digerin bi aşkerayî û hindek ji jinkên wan şolên pûç dîkin li bin ronahiya tavê, û ev tişt e her wesa li gelek taxên dî jî peyda dibit. Ew taxê xelkê taxa me dibêjnê "Taxên maqûl " her wasa biçûkên qereçan şolê buyaxa pêlavan dîkin, pêlavên mezinên dirwînen li pişt mêzên lêkdayên mirov xwe têra dibînit û odên xweş û bîn fireh. Ew mirovên qet nahêlin delîve ji wan biborît bo dizîna diravê dahêrê û demê kifş dibin, wê diziyê bistûyên hindek dî jî xwe biçûktir li peyska dahêrê ve dihêlin...Erê ma evên hene ne Qereç in?

Li salên dûmahîkê me gul` (bihîst) navekê wî bû, bo taxa Cezaîr dermangeha cezaîr, wênegirê Cezaîr, dibistana Cezaîr, Cezaîr...Cezaîr...Ev nav e ji kû ve hat? Kê rakir? Erêê dibit li ser xatra xudana milyon şehîda di qada ronahiyê û serbestîyê de " Cezaîr" êy an jî egereka dî ya heye?

-Te xêr e? Te bersiva min neda!!

-Li min negire, taxa Cezaîr...

Erê tu dizanî, eger sê se'etak li ser yek baranê lêkir, taxa me di nîva avê de dixendiqt, xirr kolan û cadeyên tîjî kur hinda dibin. Zarokên taxa me xwe diêxnê bi kêfxweşî, wek kêfxweşiya zarokên taxên ava û maqûl û demê xwe di yên çîmentokirî û ronahiyên hemû reng li diruan..Erê nojdarê berketî tu dizanî zarokên taxa me xeber û qesên reş reş dibêjine daykên xwe. Her wesa daykên wan lê vedigêrin û delîveyeka zêrîn e ji qîzen sinêla ku baqên xwe nîşa tolaza bidin.

Rêveberê şaristanîyê soz dane xelkê taxa me, ku ji dil dê hewil bidite det bu guhirîneka mezin, belku cadeya serekî çêkin û dibit komen pîsatîyê li serê kolanê nemînin.

-Ha..Ha..Taxa ..Ez baş nas dikim ber destka me ya mal ji wê taxê ye, mala sêyê li destê rastê, nêzîkî"Nexoş xan ya Şagirda" navê wê Zeyneb e. Rast e nexwendewar e lê bêqam zîrek e, tu nas dike

Ne, ne!

-Û şolê te çi ye Kurdo?

-Harîkarê emînê pirtûkxaneyê giştî...

Amîretekê navincî yê tomarkirinê ji çavika mektaba xwe îna derê, kasêtek kire di zikê da û da şolî...Her dû çavên xwe yên veşartî li pişt berçavka reş û stûr bilind kirin û got:

-Da ez bişem bi mikumî çareserkirina te bikim, divê tu rastgo bî di axavtinên xwe da û hemî tiştan bi azadî bêjî...Ka bo min bêje ka te çi ye? "Û hemî tiştan bi azadî bêjê...wey bo azadiyê. Baş anî bîra min, demê min ji dil dest qutayn bo Kurrê Ademê Tunisi, demê li berahîka kurtehozanên xwe gotîye: Çinku azadî gelek mişe ye li warên me, em dê bo dewletên di yên cihanê hinêrîn."

Piştî min xwe dirust kiriye bi rûniştina xwe, ez bi rehetiyê hesiyam:

-Eve du sal pirtir in, xewn hêrşa didin mêşkê min. Ez xewnên pîs dibînim heta ku êdî ez nizamim rehetî çi reng e! Her dem serê min geje û tijî alozî e, ta hindek caran ez nivîstî, radibim û ji cihê xwe derdikevim û bi reve diçim û gelek şola dikim û min hay ji xwe nîne...Kabûsen pîs yên di nav leşê min da peyda bûn, li hemî leşê min diçin û tîn mîna xwînê, min dibin û tînin viyana xwe. Ez êsîrê wan im...Hizir ke, jina min, belê jina min, ewa ez bêqam hejê dikim, min viya ez bi xend tiqînim û ez nivîstî, belê ezbenî û ez nivîstî min viya wê bînim derê direwin, lê dayka min got, eger ez li gel qêrriya wê negehiştibam, noka kelexekê bê rih bu. Er wesa deyka min dibêjî, gelek caran pişyî nîva şevê tu ji malê derdikevî, demê me divên rê li te bigrîn, tu dibê gawirekê benî yê bê wijdan, em ji te ditirsîn xwe ji te dūr

digrîn... çavên te dibin dû pelên agirê geş, dême te têk diçit. Tu dibê tirsek mezin, gelek mezin... Caran zû dizivî û caran ta bangê sipêdê dimînî û naêy. Têsta xwe dixuyê û digirnîjê û dikenê heçku qet çi ne qewimî. Nojdarê şadiyê, tu dizanê ev xewn e ji bîra min qet naçit. Şevêkê min nehingekê mezin dît, ye ji rubarî derdikevit û berêxwe didit min, difirrit bo esmanî û nêzîkî ewra dibit, jê diburit, hedî hêdî bu heyva geş jê nêzîk dibit, devê xwe yê fireh mîna şikevtê vediket û heyvê dadûrit, ew ronahiya geşa law hinda dibit, tarî min û er dû esmanî digirit, û careka dî dizivrit bo rûbarî.

...Ez hevcarê bapîrê xwe hildigrim, rêya rûbarî digrim, da wî bikujim, heyvê jê bistînim ji nişkekê ve ez gurgên têhnî yên xwîna mirova dibînim li peşya xwe û diberdin min, ez bêhemd piçekê paşve dizivrim, lê xanê lep zêrîn li min dikit qêrî:

-Paşve neçe Kurdo... Ez dê harî te kim...û mezinê gurga mîna mirova diaxivit:

-Goştê te xweş e lawo...!

Êrişekê didin ser min... Ez di cihî da hişîk dibim, pêstirk min digirt rengê min dihête guhîn, peyv? di gewriya min de dimrin, û Mîrza Mehemed li ser piştê hespê xwe yê boz dihêt û min ji erdî hildigirt û diavêt pişt xwe û min dideynit cihê ez lê dijîm... û û hişyar di bim, ne xanê lep zêrîn ne Mîrza Mehmûd, ne hespê wî, û hêsta dengê gurga yê di nîva herdû guhên min da deng divedin...Ez ji nav nivîna derdikevim, jina min bi min dihesit:

-Ez hîvîyan ji te dikim. Ne derkeve!! Tu bi Xudê kî ne derkeve!! çi ye? gunêha vê jina nizanî tama şadiyê çawan e?

Bawer ke seydayê nojdar, min ha ji xwe nîne, dema ez li zarokên xwe didim û nivînka disojim û dikevîn nav tiştên malê da û dergêhen cîranan diqitim

Yek dibêjit:

-Bihêlin..Yê dîn bûye
Yê dî dibêjit:

-Erê çima em nahavên nexoxaneyê dînan? Ma dîn bi saxin? û pîremêrekî piştixûz li wan vedgêrit...

-Dê bihêlin hey mala wey nû..Nê xweş mirov e!

Erê...Tu çi dibêjî nojdarê şadîyê?

Serê xwe her hejand, berçavka xwe êxist, deyna ser mêzê, hêj lêvên wî ji seryek ne rabûn da baxvit, zirêna telefonê ode tijî kir. Amûretê tomarkirinê rawestand, destkê telefonê da ber guhê xwe:

-Belê ...Ez im Êfan Razî

-.....!!

Wey Xudê, tu çi dibêjî, gelek herîşîye, eve ez hatim, hatim!

Şepirze bû gelek dest avêt çakêtê xwe û berçavka xwe ji bîr kir ji leza ew diçû û gote min:

-Kurê min yê li trimbêlekê daye, noke yê li xestê, piştî heft rojên dî were..

-Ez jî dûv derkeftim, kesek li eywanê nebû, ji bilî ci-hêlekê bi dişdaşeyekî hewçikfireh, erdê eywana tuzkî

Şûseyek hebka wek ewa di berika min da, min ji we mezin kirî min qesta cihê rawestîyana pasa kir.

Min bo xwe digot "Erê rast e dîn im ! Yan di cîhanek dîn de me? Ê ez kenîm. Hindek rêbara hayji kenyê min bûn. Bi rastî min şerm kir, û min biryar da ka ez bi piya bizivirim malê, çinku êvareka xweş û fênik bû. Erê hûn bawer dikin?

Hadîse, Rimadî 1986

Institut kurde de Paris

Institut kurde de Paris

Zerî

Zerî

"Diyarî ye bo zarokên bajarê Qela Dizê yên ku li roja 24.4.1974 bi firokên Îraqî şehîd bûn."

Zîqe zîqa çûçkan û bê gonahiya sava, digote zeriye dergeha veke. hindek dengên jê ne xerîb, ji navbeyna dar û barê kesk, digehistin kakilka dilê wê berî her du gûhên wê. Dilê wê bi wan bist bistên nermîn ve hate nûsandin. Berî dangên kirasê xwe yê teys teysok, ji giyayê bêhn xweş hilgirit, gul dengê dergehê bû. Dema dargeh vekirî, ew bi çilkên xwe yên xwendingehê yên paqij û rengîn ji xwînê, dîtîn. Navçavên wan geş bûn...

-Wey hûn bi xêr bên, xuşk û birayên min. Kerem bikin werin jor.

Ka çaya her roj bi tazehî diçûn di rêzên xwe ve, wesa bi jorî wê eywana fireh ketin, ew eywana mîna wê li cîhana ewilî ne dîtîn.

Dengê kewan û çûçik û bulbula vêkra bi awazek nazik
vedigêra:

"Hûn bi xêr hatin behiştê."

Lemyayê, hîvî kire her du çavên Zeriyê yê pir tenahî,
mîna çavên wê û bi vêriyeka evînî di pêşiyê ra bikit, jê
pirsî:

-Berî nûke min tu ya dîtî, lê ez nizanim kengî û li
kûderê? Ne tu bûyî ew zaroyê tenbûrvan di gel wê tîpa
Kurdî, ewa strana "Heval Hevaloşkê" pêşkêşî tele-
vizyonê kirî, li Newroza îsal ?

Zerî gîrnijî û yarî bi davên pirça xwe ya dirêj kirin û bi
sivikî bersiva wê da:

-Na xuşkê na, qet ez di televizyona vî warî de ne
derketim... Lê min wênê xwe yê qurmicî dît, heyvên
pêşesazî bar dikir bo hemî deverên cîhanê. Demê ew
gulleyên giran bi min dikevtin, ez dihêram. Ez disotim..
dibûm xwelî. Careka dî destên spî, spî mîna befrê xwe
di min werdikirin, ez bilind dikirim esmanî. Careka dî ez
dibûm ez. Ez im şahîda li ser wêrana bê wijdana bi ser
min û hevalên min yê zarok da hatî. Ez jî wek we
diçûm mektebe û min kitêbên xwe dikirin di cenê xwe
de, min baş guhê xwe dida qelem û kitêb û şiklên xwe,
ez bê-qam dilşad dibûm demê min li xwendengehê, di
gel he-valên xwe sirûda "EY REQÎB" dixwend...

Ez gelek keyifxweş dibûm dema mamosta min, dayka
min û babê min, ez maçî dikirim...

Ji mêj were ev wêran e li me qewimî. Dibit hingê hêj
hûn nebibûn yan we nedizani mekteb çi ye!! Yan jî hin-
deka ji we bi şadî, li baxçên xwe yarî dikirin... Wey bo
wê wêrana bi serê me da hatiye... Wey babo wey..!

"Hinde" xudana neh salan viya baxivit, xwe û hevalên xwe bo Zeriye bidit niyasîn, lê ewê ew delîve bo nahêla, dê bêjî, ewê dizanî çi di dil da ye û çi divêt û gote wan:

Ez we hemiyan nas dikim...Ez dizanim hûn wek min şêhîd in. Min kuştin û wêrana mekteba we dît û ew tîrsa ketî dilên hejar û jaran. Ez dizanim dêbabên we heta gelek şevan neşên xewê bibînin. Hûn her dê li nîva dilên wan bin. Lê demê hûn sera wan didin, dê bêhna wan hêt û xemên wan dê birevin, demê geşatiya asmanî di çavên we ra dibînin.

"Sevsenê" xudana keziya zer, bi keyf axivîtina wê birî: -Ee..ee..eerê ezê sera dayka xwe dim û maçî kim û em her roj?

Zeriyê her du destên xwe dirêj kirin alekên wê yên sor, çend çipikên xwînê jê malîn û gotê:

-A,A,A xuşkê a:

-Tu sera mala xwe didî

-A, ez sera wan didim, dema ez xerîb bibim û her car ez bo xwe qevdek "NÊRGIZA" ji wêrê diînim.

Basimî şînwarên rondikên xwe malîn û gote Zeriye:

-Tu ji kû derê yî?

Keyfekê xwe li nav çavan da:

Ji pişt çiyayên befrê girtin, nîzikî kehniyên sar û zelal, ji "Qela Dizê"..

Nizanin ji kûve dengekî nizm hat û giftûgo li nav beyna wan birî:

-O Zerî, zarekên mektebê bibe ser rûbarî, da xwe bişûn, paşî çilkên nû bide wan, baş e zerî?

-Belê, belê bi rêzkirtineka mikum Zeriyê bersiv da..

Û li pêşiya wan diçû bo gîrnijînê mala xwe li ser lêvên wan deynabû.

Mûsil 1987

Institut kurde de Paris

Şeva Baranê

Şeva Baranê

Ma çi ji baranê xweştir heye?

Te serê xwe bi tiblên xwe şeh kir, destê rastê bi simbêla dayîna xwarê û ji odê derketî û te dergeh girt, kilîl bi depê bê reng ve helawîst.

Te berê xwe neda wê eyna mezin ewa ketî beramberî te. Tu dipeyska da çûyî xwarê ,hewce nebû dergehê vekî, kî-tek wî bi xwe li taq bû.

-Pa bêhna axê xweş e piştî baranê!

Te mêhka serî ya çakêtê xwe girt, her du destên xwe kirine berûkên pantol bi tinê te di gel xwe îna .

-Dê rêvin bî, evê gewir jî bibe...

-Eve bes e, ez gelek gîro nabim. Deh diwazde pêngavek li ser teqne, te havêtin tu gehiştî lêva cadê, te berê xwe da çiyayê bilind ê mit û te ji dil bayê baranê helkêşa.

-Aah pa xweş e! Ronahyên cadê helbûn û baran li ber direqisî. Bazar di xew çûbû. Tu kefxweş bûyî bi çibkên baranê ew ên silav dikrin pirça te ya sivik. Heta serê bazarê tu çûyî, boriyê alê dî û pê da hatî xwar.... ew qemara reş sê-çar caran hat û çû...Tu li ber wê çayxana biçûk

rawesta yî.

-Bila sivik bit. Te av vexwar û tu rûniştî ser wî textê ji der ve, ewî getê xîvetê yê li hindav serê te vedayî, tu ji baranê bê bar kirê, hindî tu şîyayî te her du pênên xwe dirêj kirin...

-Tu bi xêr hatî xalo.

-Xêrandar bî. Ez jî te çaya xwe netêkvedayî, ew trumbêl e beramberî te rawesta, te piyala xwe bilindkir û firek li çayê da.

-Tu çend hej çayê dikî hey malnexirab!

-Û hej xwînşirîna xwe jî dikim.

-E heme dê newe vîya nebêjê! Dê vexwe, vexwe hêj sar nebûyî

-Bila sar bit, dê germ key ve eynika min

Wela babo xweş hejê kiriye!

Tu kenî û te serê xwe bilind kir, ew mirovê di gemarê da rûniştî, rik û rik li te difikirî. Te du derhem da nav çayçî û te gotê:

-Tu bi xêra xwe yeka dî jî naînê?

-Wey ser çavan xalo... Te ew mirov e hêla wesa û êdî berê xwe neda alê wî. Lê ewî neşîya xwe bigirit û bi kerb ji trumbêlê derkeft û qesta te kir, bi dengê şidyayî gote te:

-Tu bi çi dikenî? Çayçî piyala te deyna ser wê mêza asinî ya sê pêyî, hêdîka te têkveda...Ewî neşîya xwe bigirit:

Ma tu ke rî te hay ji min nîne? Te kevçik ji piyalê îna

derê û te kire di bin kaskê da û bi nermî gotê:

- Tu bi çi heq vê pirsê ji min dikî? Kêm mabû da çavên wî ji gogilkê êne der, destê rastê dirêjkire te û got:

-Çinkî tu bi min dikenî!

-Ez bi te dikenî?

-Erê., Erê.

-Ma ez te nas dikim, da bi te bikenim?

-Ma yek heye ji vî bajarî min nas nekit?

- Lê ez ne ji vî bajarî me.

Demê te we gotiye, sist û sar bû. Bi dengê nizm û nerm gote te:

-Pa tu ji kîj bajarî yî?

-Bi bişkurîn ve te gotê heqê vê pirsê ji te nîne, ma ne we ye?

..... Te destê xwe bi berûka xwe û pakêta cigara dîna derê û yêk jê berdayê, paşê te pakêti ber bilind kir:

-Kerem ke...

-Ez vî tuxmî nakêşim. Piçekê bêdeng bû û hizreka dî ji te kir û yekser gote te:

-Hîvîdar im tu êciz nekirbî! Te berê xwe da dêmê wî yê esmer û carkadî tu ji dil kenî. Te çi negotê... Te çayek dî jî vexwar. Te hûrde de bidê çayçî, te gotê:

-Derhemek te mal li min xal.

- Çiyê min nemaye li te xalo. ya dûmahîkê ji kîsê min e...

-Bijît! Tu rabûyî û te rêya xwe girt, demê tu gehîştî termên telefonên bi rêz , te viya telefonekî bo mal bikî, lê hat bîra te, derhamvi te nemane. Cardî tu kenî û te serê xwe bilind kir esmanê tarî û tu ji bayê sarê baranê sil nebûyî û di gîrnijî ji dil.

-Babo bi Xudê baran xweş e !

Dihok 13.3.1990

Institut kurde de Paris

Şehyana Çûçikan

Şehyana Çûçikan

Min hest kir, giya ji wan ra gîrîjî, demê lê bûyn mêh-
van.

Tîrojken roja geş silav li çiq û belgên darên bilind di-
kirin.

Demê enîşka xwe danî ser rehnê wî ew zelumê di
dişdaşê pîs ra berze, xwe nîzîkî wan kir.

Diviya wan bi awiriyên xwe bixut. Du, sê, pêngavek di
navbeyna wan da bûn, demê ew li

ser giyayî rûniştî. Kerbên giyayî vebûn û tiştek got, li
pêşiyê min nezanî çi got, lê dema ewî

destê xwe dirêj kiriye gulekê da bikî, giyayî qîre kirê:

-Çima tu hatî vir?

Ewî guh neda, heçku çi gulê nebûyî an ji zimanê siruştî
nizanî.

Mêrkî stêrka xwe li nîva laşê wê jinka biyaniya keyf-
xweş bi çavê rojê û giyayê Mûsilê jêhatî girt.

Gelek keyfa çûçkan bi wan hat, biryar dan şehyanekê ji wan re saz kin.

Dest bi stranên xweş kirin. Revdên çûçkan ji darên nîzîk qesta wan kirin.

Çûçkê got:

-Xerîb in!

Û serê xwe bilind kir bo çavê rojê.

Çûçkê got:

-Evî mêrkî halê wan nexweş kir. Çi ji wan divêt

Xwezî ji wê rê çûba. Ev kesên hosa bi çavsorî zêrevanî li xelkê dikirin, min nevên.

Te divêt ji vir derêxin?

-Di cih de ez ê maçekê bidime te.

Çûçkê dest bi awazeka nazik kir û li çarkoşeyî kesk firî. Revdên çûçkan gehîştinê û bi nizmî li dor mêrkî difirîn.

Mêrkî viya wan biêşînit, lê zêrevanê baxçê her zû amade bû:

-Bi hêle şehyana xwe temam kin. Tu dîn î, har î?

-Şehyana xwe? Wasa mêrkî lê zivirand.

-Belê şehyana bi her du evîndaran.

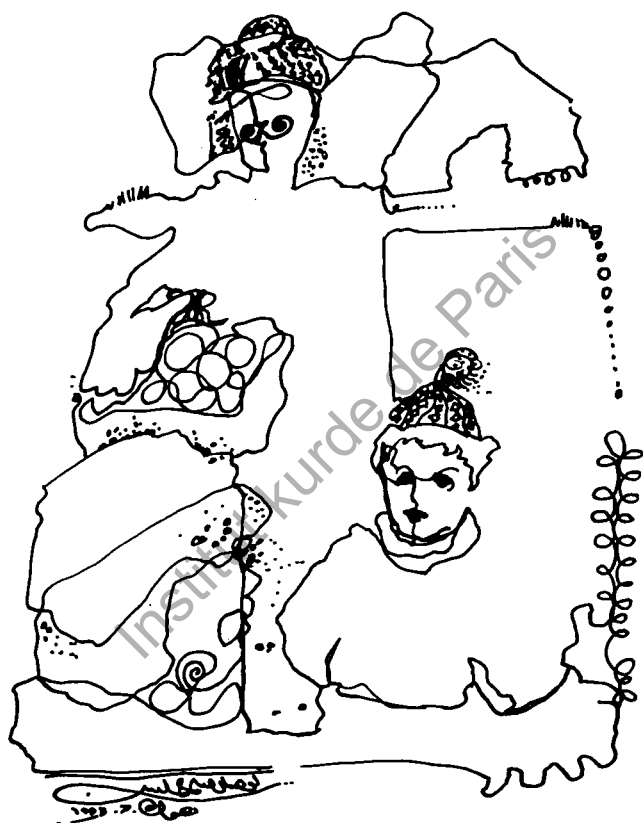
Di wê gava kurkî keçik maçî dikir, çûçkê maçek da hevalê xwe.

Min hest bi xweşiyeka mezin kir, mîna rûbarekê stranan bêjit, lewa hêdîka min jî strana "lê lê gulê, lê lê" bo xwe vedigêra.

Mûsil 1989

Institut kurde de Paris

Zarokê Befrê

Zarokê Befrê

Her du çavên te zîq lê bûn. Te xwe xweş kir bo axiftinê, lê tu bêdeng mayî û bi hêbetî têfikirî, li bin barê pişt lê qoskirî.

Befir ji nav kenga wî bilintir bû. Binê telîsî vî ruyê befrê dikevit. Dême wî sor bû, mîna sêvên ravîna. Kumkê wî, sêr û guhên wî veşartî bû.

-Ma tu jî Xudê natirsî, hey mal ne xirab?

Eve bûn peyvên te diviyan bêjî babê wî, lê te daîran, mîna gelek tiştên tu wan heyaman da diîrî.

Dilê te bi ezman ket û gote te:

-Xwe neke pêkenînkê wî. Da bêjite te eve ye jiyana me, divêt ji nuha fêrî şolî bit. Tu yê kudanên me dibînî, kî nabêjit vê gavê, yan gavê dî, ez dê çim û çim, wek dûkêla cigarê. Erê ma kî nabêjit, dê bêjite te:

-Hema hûn sax bin, bo ewî seyê mezin, hey ser şorîno!

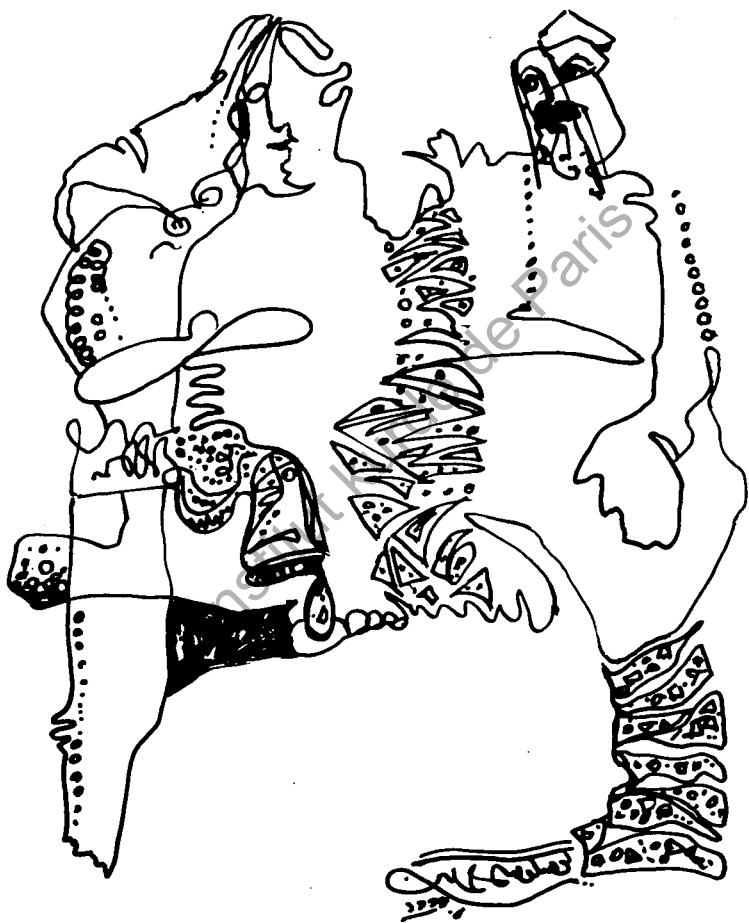
Dê bêjit dê wêrit we bêjit. Çiyayî hemî tiştan dibêjin. Ji te borîn, lê te neşiya çavên xwe ji barê wî yê giran vekî, heta nuhalê ew daîrayn.

16.3.1988

Institut kurde de Paris

Institut kurde de Paris

Heyhat

Heyhat

Devê wî bi lûliya henefiyê ve nûsa bû. Pirça wî bû xwar û enî lê hinda kirbû

Demê serê xwe rakiriye ez bo girmijîm û min qesta wî kir, di cîhê xwe da rawesta û nelivî:

-Bi Xwedê min çu nekirîye, bes min av vedixwar!

-Netirse xalo, hêj vexwe.

-Hey, tu Kurdî dizanî.

- Ez Kurd im wek te.

-Panê eskerên vêrê bi Erebi diaxivin!

-Ez jî wesa di gel wan diaxivim.

-Dê bî hevalê min?

-A...

-Navê min Heyhat e, subehî siharê ez ê mastî bo te bînim...pa navê te çi ye?

-Mihemed e.

-Navê babê min ji Mihemed e.

-Silava lê bike başê?

Serê xwe nizim kir erdî û du rondikan dan pey yek û bi alekên sor û nazik hatin xwar:

-Par çû û hêj nezivirye.

-Bo çi?

-Ez nizamim, lê dayka min dizanit. Hevalên wî dibêjin, gelek hej axa dikir.

Min rondikên wî malîn û maçî kir, bi dengê hejar gote min:

-Xwezî te şiyaba hindêk "şekir û çayê" bo me peyda kî!

-Bilanê.

-Heyhat, Heyhat weke mal dayka min tu diyê

-Bi xatrê te, eve xuşka min e, ez ê siharê mastî bo te bînim.

-Bi xêr biçî Heyhat...

1988

Institut kurde de Paris

Seredan

Seredan

Bêyî dergehî biqutit, da di jor ve û destê xwe bo dirêj kir.

-Eve kî ye?

-Bibûre, jinik li cem me naçin destên zilaman ne xasim yên biyanî, kerem bike!

Bi şkestî destê xwe kêşa, viya girnijinekê li ser lêvên li ber tehra tavê kelişîn, biçînit, da şerma xwe veşêrit, lê neşiya.

-Te xêr e?

-Ma tu pêşiyê nahinêrî çayekê?

-Eger eve çayxane ba. li ser çavan. Berê xwe da nav çavên wê yên nerm û law. Çavên hîz, bi tam sarîyeka aşkira bi singê wê ve helawîstin. Ew rabû "dûlaba asinî vekir, deferek jê anî der, vekirî da vi mêrikî.

Temaşeyî defterê kir.

Nav:

Kar:

Egera seredanê:

Mêjû

"Diyar e ev jin e bi yek carî ne wek ya berê ye"

Defter da yek û li ser mêza di navbeyna xwe û wê da hê la:

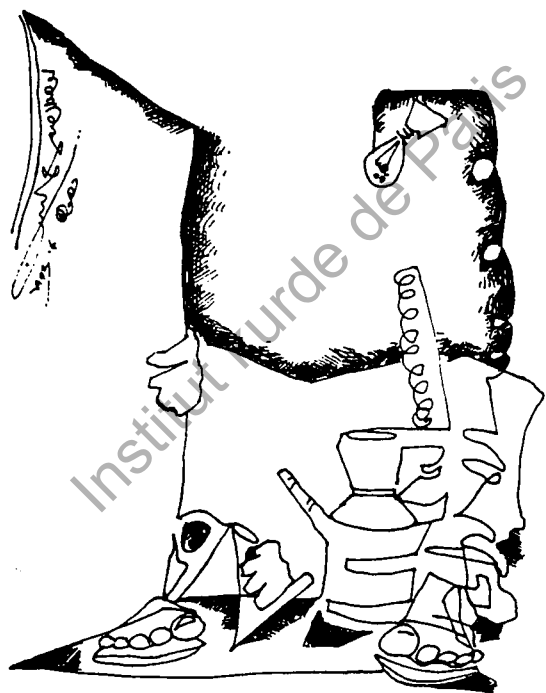
-Ya rast min diviya bibit seredaneka nasbûniyê...
Ha...Ha, hah....

-Tu dişêy axivtina xwe binivîsî? Gelek tengav bû,bê ser û ber û xûhday ji odê derkevit û " bêriya reş, li ser mêzê hêla.

14.7.1988 Bêgova

Institut kurde de Paris

Mesîn

Mesîn

Demê sîrên ji dergehî hatî, yekser her du bezên mesînî
bi çavên tijî kinîşt berê xwe da wan.

Yekî lûlî girt, yê dî destik.

-Berde kuro berde!

-Pa bi Xudê tu bîmrî bernadim.

-Ma ne şevê dî te bo dagirt, îro dora min e.

-Dê here, min bawer ne kir ez dê ji berî te bigehimê.

-Çu mirovek zinx î tu, dê bigre, bigre.

-Mala minê bêhna gulavê ya ji te difirit!! Du sê pêngavan pêşve çû

"Erê bi rastî eve ez im"?

-Kerem bike ezbenî, kerem bike.

Li pêşiya wî çû.

Ew di dîv da.

Sê çekdar di dîv wî da.

Mesîn li cihê destavê hêla bi devekî beş zivirî.

Ew çû jor.

Her seyên din, wesa nizîkî wî bûn

Ku bê minet, di şiyantir û fisên bihijmêrin.

Çavên wê koma nîv mirovên li hîviya êmîşê rojane. li wê şanoya rojane bûn.

Awiriyên wan, bê deng digotin:

-Erê ma eve jî mirov in?

1988

Institut kurde de Paris

Wexer

Wexer

Simfoniya şemendefêrê hêj wek xwe ye, awaza xwe ya bê guhurîn "çik...çik...çik...çik" bi dilê xwe ya lêdîdit. Her çende pêlên westîyanê û xewê li dor min dizivirin, lê çavên min , hêştî nêvekirî ne, mijûlankên boşên dirêj, caran diên xwarê û yên binî diramûsin û jêk vedibin.

Ew kovara di dest min da, hêdîka min deyna ser wê mêza spî ya biçûk li bêr singê min. Min ditûre da nekir, dirandî bû.

Bê rêz deziyên wê hatibûne xwarê.

-Festîvala îsal dê xweş bit, pa ne?

Min viya, tiştek dî bêjim, lê peyvan dan ser lêvan:

-Hemî rojên min di gel te festîval in.

-Bi rastî?

-Bi serê difna te ya delal.

-Dê min bêyî nav daristan û tavgên bajêrê û wan bazarên Mûsilê, yên tu dibêjî, çavê rojê na bînin û tameka taybet hene.

Ma ne?

- Ser çavan kakilka dilî.

Erê, ez dê çi bêjmê, demê birayê min yê mezin rahêlit qêriya di gel jina xwe, bêyî hoyekî berkeftî, mîna her carî. Yan jî demê zarokên wî dibînit û nan di destan da kolanê

Erê, erê, ez dê bêjmê eve festîvaleka gelek taybet e!

Kî dibêjit, dê şet xwe nizim kit "henefî" ya bi tinê li malê, demê spêdê dest û çavên xwe bi şût.

-Rast e dayka te hej min dikit?

-Belê ciwanê, lê bi serê te, kes mîna min hej te nakit qet.

Erê, eger serê xwe bişût, dê şet xwe li ber qîj qîja pir-êmezî û tengiya wî erdê bin peyiska, ewê em jî qasta di-bêjîne "SERŞO" bigirit. Hîvîdar im serê wê bi wî banê reşê nizim nekevît...

-Hê..Hê.. rabe em gehîştîn.

-Belê, Belê

-Sibahiya te bi xêr.

-Çi xêr li binê vê berriyê heye?

Nizanim gava destê min gehîşt perda pencerê û min veda. Davên tavê bo dar qespên bilind gîrnijîn, û dibit bo xewna min jî..

1982 Besra

Institut kurde de Paris

Ew û dil

Ew û dil

We got:

-Ez dê navê te li ser darê nivîsim.

Min got:

-Ez dê navê te li cihekî di nivîsim.

-Dê li kû derê nivîsî?

-Bo te na bêjim.

-Tu bi Xudê kî bêje!

-Dê di dilê xwe da nivîsim.

-De veke û binvîse.

-Nê ji min dûr e.

-Ma ne di singê te da ye?

-Ji hestiya pêvetir çu di têda nîne.

-Pa ka dilê te?

-Yê li serê çiyayekî bilind û eve ez ê çûm navê te lê bi-nivîsim.

-Dê min di gel xwe bibî?

-Ka destê te cwana min...!

Mûsil 7.1.1990

Institut kurde de Paris

Institut kurde de Paris

Eve kî ye ?

Eve kî ye?

Heta vê gavê jî, ez nizanim bo çi min neşiya, çavên xwe ji dêmê wê yê pirr birînên veşartî vekim.

Ew her du çavên şînên tijî jan, keziyên zerên têk alizî û tijî toza bîstanî, tu dikêşayê cîhaneka taybet...

Dangên fîstanê hinarî yê bê ser û ber, diketin ser her du kitên şimka reş. Destê rastê deynabû bin dewlikekî biçûkî duhnî, destê çepê jî li ser dergivanekî baş şidandi bû.

-Eve kî ye?

Bê deng te gote xwe.

Ne dût e, eve ji xerdel û siyanîda bihara mirina" HE-LEBCê" verest bit.. dibit serû sîmayê wê yê damayî evê hizrê pesend dikit. Belê pa ji kiras û fîstan û rapêcana wê diyar e xelkê vê deverê ye. Ne dût e hema ya vê deştê bit.. Xwezî min zanîba çima ho ya mit û damayî.

Ma kî nabêjit ew û ev zarokê wê yê ser qijavij, ne ji nêçîra ENFALÊN REŞ rizgar bûye û hemû kes û karên wê, bi saxî li bin girên axa şefelên har û didan. çiq. Li biyabaneka bê xweyî û xudan. A.. ave jî çêdibit. Xwezi min zimanê kovan û janan baş zanîba, da min çîroka vê zeriya dêm payîzî zanîba!

-Bê zehmet kirya we...!

Dewlik deyna di danga xwe da û hêdîka destê xwe kir di paxla xwe da û çizdank anî derê û dînarek asinî kir di destê şagirdî da. Her du çavên kurrê wê bi hêbetî man li wî dînarî. Xudê dizanît ka eve çend e vî zarokî dînarek nekiryê di destên xwe da û wek zarokên xelkê dîtir çu tişt bo xwe nekirîne.

Demê Koster gehiştî avahiye SÎXURA. Erzinka xwe ji ser sîngê xwe rakir û berê xwe da dîwarên wî yên bi nivîsînên Kurdî xemilandi û hêdî hêdî pişkirîneka nerm xwe li nav çavên wê da û gote zarokê xwe.

-EVÎ AVAHÎ BABÊ TE DAÎRA DAWO..!

Zarokê wê got:

-EZ TU CARAN JI BÎR NAKIM O DA !

2.8.1992. Dihok

Naverok

1. Balûlka şekirê.....
2. Sibe bihar dê gîrnijit.....
3. Mirina Serfîraz.....
4. Seatek li cem nojdarê şadiyê.....
5. Zerî.....
6. Şeva baranê.....
7. Şehyana çûçkan.....
8. Zarokê befrê.....
9. Heyhat.....
10. Seredan.....
11. Mesîn.....
12. Wexer.....
13. Ew û dil.....
14. Eve kî ye.....

Ferheng

rex	cem
nûke	nuha
o da	dayê
sotin	şewitîn
ne soj1ne	ne şewitîne
serreqî	serhişkî
na kit	na ke
birsî	birçî
serşorî	sernizmî
girnijîn	tebesum
digirnijit	tebesum dîke
hizir	fikir
zile	şîle
dişêm	dikarim
şîyan	karîn
li min ne gre	bîbûre
rîhe	bêhn, parfîm
êzgeh	radyo
min divê	ez dixwazim
min viya	min xwest
bi rêzgirtin	bi qedr û îhtîram
xîç	xeteke kurt (-)
jî	umr, (jîyê te: umrê te)
tîbîl	tîlî
gul´	guh li, min gulê bû: min bihîst
vêkra	pêkve, bi hev ra
nûsa	zeliqî
çu	çi

Hesen Silêvaneyî

Ew li sala 1957 li başûrê Kurdistanê , li gundê Tirkija, nêzîkî Zaxoyê ji dayik bûye.

-Li dest pêka sala 1980 dest bi nivîsîna kurdî kiriye.

-Helbest û kurteçîrokan dinvîsit.

-Li 1993 Dîwana xwe "Hozanên Sava" bi tîpen latinî çapkiriye.

-Li sala 1987 kurte romanek nivîsiye bi navê " Gulistan û Şev" lê ne çap kiriye.

-Ew di warê wergerê da şehreza ye. Komek çîrok û helbestên kurdî wergerandine zimanê erebî û li rojname û kovaran belav kirine.

-Ew li Duhokê sekretêrê Yêketiya Nivîskarên Kurd e.

-Endamê desteka nivîsîna kovara "Peyv"e.

-Nivîskarê kovara "Metîn" e.

Spas bo harîkariya:

- Babê Rastî.
- Hesên Koxî.
- Hunermendê hêja "Guhdar Selahedîn".
- Mamosta Xalid Xalid Koçî.

Hesên Silêvaneyî

Institut kurde de Paris

Institut kurde de Paris

Institut kurde de Paris

Institut kurde de Paris

The Sweet Bread

Institut Kurde de Paris

IKPLIV107102

ISBN: 91-87730-66-9

APEC